

Procurant, tuti maneant? Et videntur tuti manere, quia 2. parte confit. cap. 4. §. 6. dicitur, recedentem sponte sua à Societate, esse dimittendum, si redeat ad Societatem absque sufficientibus penitentibus signis, & vera perseverandi voluntate; & paulo antè cap. 2. §. 4. dictum fuerat, causam dimittendi à Societate esse, si quis nequeat, vel nolit proprium suum iudicium infringere. Ecce igitur censetur legitime dimissus à Societate, qui intendens directè fugere à Societate discedit, & qui non vult infringere suum iudicium, cum tamen in dicto cap. 4. §. 4. dictum sit, eiusmodi homines liberos manere à votis post dimissionem; & Pontifices, qui Societatis institutum approbarunt, eo ipso concessere hanc facultatem relaxandi, in quantum opus est ad omnes scrupulos auferendos. Item, quia p. 3. cap. 4. lit. B. dicitur esse Societatis eos dimittentes, quod si acciderit, eos manere Societas iure dimittit, manet alter verè liber. At in hoc casu propter illius defectus iure Societas dimittit. Item, quia dimissio est actus præcisè se tenens ex parte dimittentis, nullatenus ad id requiritur præcisè & ex natura rei concursu dimissi, nisi per modum obiecti circa quod est dimissio. Ergo dimissio, quæ est iusta, & legitima ex parte dimittentis, & veritatem circa hominem dimissione dignam, est simpliciter, & absolute legitima; & sic simpliciter votorum obligatione liberat.

66 At credo eos non liberari votorum obligatione, sed teneri ad impedimentum per malitiam apposita auferenda, & ad se offerendum religioni ad eius ingressum, si superiores eum admittere velint; quod satis constat ex his, quæ diximus lib. 4. cap. 23. num. 47. ubi ex communi Doctorum sententia probauimus non liberari voti conditionalis obligatione, qui data opera nititur conditionem non impleri, ut liber euadat; sicut etiam qui promissit Xenodochio ministrare, non satisfaciunt voto, si data opera malè seruens, resque illius dispendens, dimissionem extorserit. Secundo, quia non minus hic obligatur ad religionem ex parte sua, quam si absolute, & absque ea conditione vouerit. Condicio enim illa non adiciunt ad maiorem ipsius uolentis libertatem, sed ut religioni liberum sit ipsum dimittere, si ineptus ipsi videatur. At si nulla conditione id votum emissum esset, hic liber non maneret: ergo nec ea conditione adiecta, cum non minus ea apposita astringatur, quam non apposita. Tertio, quia nulla condonatio fraudibus, & iniuriis extorta liberat extorquentem, sed tenetur rem in pristinum statum reuocare. Cum ergo illa votorum remissio per repulsum à Societate, non sit libera, sed fraudibus extorta, non liberabit expulsum, donec mutatis moribus, veritate detecta nitatur iterum admitti. Nec obstant in contrarium adducta, quia ea constitutionum loca tantum probant Societati integrum esse ob eas causas rebelles illos dimittere; at non probant eos manere liberos; quippe non liberantur nisi quando ex parte Societatis expulsi sunt voluntaria, qualis non est in hoc casu, sed per malitiam extorta. Atque ita decreuit Congregatio Generalis decreto 18. §. 4. cuius verba num. 27. referemus, ubi eadem in istos statuit, quæ in eos, qui factis causis dimissionem extorquent, de quibus agemus eodem num. 71. Nec obstat etiam secunda ratio, quia licet dimissio illa se teneat ex parte dimittentis; at cum debeat esse voluntaria, oportet ut sit legitima, ne dimissus extorqueat illam per malitiam, & fraudes. Et ita docet Leonardus lib. 2. de iust. cap. 40. dub. 15. in num. 118. vsque ad 171. & pro hac parte sunt Doctores quos allegauimus lib. 4. cap. 21. num. 47. dicentes, votum conditionale minimè deobligare, quando culpa uolentis non impletur conditio. Et pro hac etiam parte est quod diximus lib. 4. cap. 16. num. 108. ubi diximus non satisfacere voto ingrediendi religionem qui deliquit in eum finem ne admitteretur, aut ut admittus excluderetur. Quando autè ille adhibita sufficienti di-

ligentia, fraudèque detecta non admitteretur, sed repulsum in perpetuum pateretur, credo eum manere à votis liberum, quia iam per ipsum non stat; consultò autem dixi, detecta veritate, quæ detegere teneretur, si id opus esset ad nouam admissionem, quia ea non detecta existimare possent superiores vitia priora non ex industria, sed ex præuis affectionibus, & ex mala indole ortum habuisse, & ita iudicare illum Societatis ineptum, & ideo non admittendum. Sed dices, ut hic liber euadat opus est adesse legitimam dimissionem; at præcedens non fuit talis, utpote quæ fraudibus extorta est, nec præsens est legitima, quia Provincialis modò non admittens, caret potestate expellendi post biennij vota. Sed responderit, quamuis careat potestate dimittendi; at ubi quis semel est dimissus à Patre nostro Generali, habet potestatem non admittendi iterum, & sic ratam habendi priorem dimissionem, quando denuo admittere non expedire iudicauerit.

Atque idem censendum est de eo qui sibi falsa ali- 67 qua imposuit, ut expulsionem extorqueret, ut graues lapsus Veneros, quia similiter dimissio hæc est inuoluntaria, utpote quæ fraudibus extorta est. Atque ita decreuit Congregatio Generalis decreto 18. §. 4. hos nullo modo tutos in conscientia esse, & huiusmodi expulsionem in foro conscientie fore irritam, eoque in eodem foro omnibus subiacerè apostatarum centuris, ac penis; & si hoc in exteriori foro confiteretur, posse superiores contra eos agere tanquam contra veros apostatas, iuxta Societatis privilegia, & sacrorum canonum dispositionem.

Sed quid si hic emiserat votum recitandi quotidie, 68 dum in Societate permaneret, an expulsus fraudibus prædictis maneat ad preces illas fundendas astrictus? Leonard. lib. 2. de iust. cap. 40. fin. questionem hanc tractat, & dicit probabile esse hunc non teneri immediate, quia mens ipsius videtur esse non se obligare, nisi dum in monasterio maneat: at teneri mediè, quippe tenetur iteratam admissionem procurare; & admittus tenebitur vi prioris voti. At probabilius aut hunc manere obligatum: quia conditio sub qua promittit, non cessauit eo modo, quo debuit, quod mens uolentis fuerit se obligare quandiu superior ipsum sponte retinere vellet. At posterior hæc pars omnino mihi placet, & est dictis conformis: quia sensus illius voti est, quandiu religiosus Societatis fuero. Et ita si illè à Societate fugerit, nullus dubitaret illum eo recitandi voto teneri, quia cum nondum expulsus sit, manet religiosus Societatis. At hæc dimissio fraudibus extorta eum non liberat votis, sed adhuc manet religiosus Societatis, ut probauimus num. 70. ergo adhuc manet eo voto ligatus.

Quarta difficultas est, an lethaliter peccet qui post 69 ea biennij vota, aut etiam tempore nouitatus emissis, committit culpas sufficientes dimissioni ex Societate, quamuis ex se illa non essent nisi veniales, nec dimitti intendat, ut si frequenter regulas ad nullam culpam obligantes transgrediat, ut si nollet orare temporibus præscriptis, ingredere turque omnium cubicula, & similia efficeret, & quid quando non commissis his culpis petit admitti? Sit prima conclusio. Quando sius post vota biennij, siue nouitatus ex fragilitate, aut vehementi passione in eas culpas incidere, at mediocriter adhiberet diligentiam ad eas cauendas, non peccaret mortaliter, secus quando ex graui negligentia, & aduerteret se ad repulsum à Societate disponi; tunc enim peccaret mortaliter contra perpeniam in Societate perseverantiam iis votis promissam. Probatur prior pars, quia promittens aliquid non se obligat ad media adhibenda, ut id impleat cum omni conatu possibili, sed tantum cum mediocriter, iuxta rei promissæ difficultatem. Probatur posterior pars ex dictis c. 4. num. 18. ubi consuetudinem hanc esse lethalem probauimus. Item, quia uolens aliquid censetur indirectè se obligare ad media

necesse

necessaria mediocriter diligentia apposita ad id explendum; & hæc ratio probauimus libro 4. cap. 16. num. 61. uolentem religionem scientem esse opus discere Grammaticam, ut admitteretur, obligari consequenter ad eam addiscendam. Cum ergo ad perseverantiam in religione, quæ per ea vota biennij, aut quæ tempore nouitatus emittitur, promittitur (eadem enim profusus est formula uolendi, ut diximus num. 62.) desideretur niti vitare hæc culpas, ac se corrigere, qui non adhibet ad id mediocrem diligentiam, peccabit mortaliter contra perseverantiam iis votis promissam. Secundo, quia reus est culpæ lethalis qui se impotentem reddit ad votum explendum, ut qui post religionis votum iniret, consummarèque matrimonium, quod consummato iam nequit ad religionem migrare. Ergo similiter peccabit qui tales culpas non vitat, cum similiter impotentem se reddat, ut in religione promissa perseveret. Tandem, quia uolens religionem, & illam ingrediens, tenetur ut voto satisfaciatur, experiri bona fide, & mediocriter adhibere diligentiam, ut in ea perseveret, ut probauimus lib. 4. cap. 16. num. 89. & sequenti. Nedum ad id tenebitur qui promittit per ea vota in Societate perseverare.

70 Secunda conclusio sit. Qui post ea biennij vota, aut nouitatum petunt à Societate dimitti, humiliter significata sua tentatione, aut difficultate ad perseverandum, & ad se instituto Societatis accommodandum, ac proponentes se vincere, mediocriterque adhibere diligentiam ad perseverandum nisi dimittantur, non peccant; scilicet autem si tenaciter petant non habentes eum animum acquiescendi, & procurandi mediocriter perseverantiam, si iudicet superior eos non dimittendos; tunc enim peccabant mortaliter. Constat, quia proponens Pontifici causas, ut secum dispenseret in voto castitatis, si proponat Pontifici non dispensante, niti ad votum implendum, non peccat vitæ, quia mediis licitis curat se voti obligatione liberari. At non euaderet culpam mortalem, qui ita tenaciter peteret, ut paratus non esset ad mediocrem diligentiam adhibendam, ut votum seruet, Pontificem non dispensante, aut si sua tenacitate, & rebellionem quasi cogeret Pontificem, ut secum dispenseret. Ergo idem dicendum est de petentibus votorum Societatis obligationem liberari per legitimam ab ea dimissionem, cum hic quoque soluende eius obligationis modus sit licitus.

71 Quinta difficultas est, an dimissus ex Societate post vota biennij ob culpas, quas non curarunt mediocriter diligentia vitare, teneantur aliquid Societati restituere? Videntur teneri, supposito hoc, peccare lethaliter contra vota, ut probauimus numero 73. quia per hæc vota traditi sunt religioni, ut decidit Greg. XIII. in sua extrauag. ascendente; at culpabiliter subtrahens rem alteri traditam, tenetur restituere, cum traditio conferat dominium rei, & ius proprium: sed hic culpabiliter subtrahit seipsum religioni, ergo tenetur restituere. Sed verius est non teneri; & præxi ita receptum est, quia ex vi votorum non tenentur, utpote quod omnino cessant per dimissionem legitimam, ut diximus numero 62. neque etiam ex lege iustitiæ, quia religio nec per ea vota, nec per solemnem professionem acquirit ius iustitiæ in personam. Non enim per professionem se obligat religiosus suo monasterio ex iustitia, sicut seruus domino; sed ex solo obedientia voto, quod est actus religionis. Neque obstat argumentum de traditione, quia id verum habet, quando traditio est in bonum alterius, cui res traditur, & producit obligationem iustitiæ. At in prædicti religiosus non prohetur in religionis bonum, sed ad suum spirituale in virtutibus progressum; nec religio acquirit ius iustitiæ, sed obedientiæ. Et ita Doctores in tractatu de restitu. communiter tradunt, suadentia professo ut fugiat nulla vi, aut fraude illata, non teneri aliquid reli-

Summe Th. Sanchez pars 111.

gioni restituere, quasi non peccarit contra iustitiam; sed contra votum obedientiæ, quo professus ille persecutatus tenebatur.

Quare etiam data opera Societatis religiosi cascul- 72 pas admitterent, ut ex religione expellerentur, non tenerentur religioni aliquid restituere, quia non delinquent contra iustitiam, sed contra sola uoluntaria autem ratione tenebuntur restituere, quia, ut diximus num. 70. non euadunt à voto perseverandi in religione liberi.

Sexta difficultas est, an possit Generalis Societatis 73 Iesus obligare electos, siue nouitios votis ligatos, siue eos, qui vota biennij emiserunt, aut professionem, ut transeant ad aliam religionem, & si ab ea recedant, quod facere teneantur? Sed de hoc diximus supra num. 43.

Vltima difficultas est, an professi quatuor votorum 74 electi in perpetuum à Societate teneantur ad votum solemne obedientiæ Pontifici circa missiones, quod in sua professione emittunt, & tam illi, quam reliqui eiusdem professi ad vota simplicia, quæ post professionem emittunt? Gabriel Vazquez 1. 2. quest. 96. art. 4. disput. 165. cap. 8. num. 91. & 92. ait per expulsiōnem à Societate cessare eorum votorum obligationem.

At id non credo, quia etsi in fine eorum votorum 75 addatur, omnia intelligi iuxta constitutiones Societatis Iesus; at nullibi habetur in eius constitutionibus professos expulsos liberari eorum votorum obligatione. Nec Gregor. XIII. in sua extrauag. ascendente, ubi latissime, & ad vnguem Societatis Iesu institutum explicuit, eam liberationem declarauit, sicut declarauit, & declarat constitutiones, electos post vota biennij, & coadiutorum formatorum liberos omnino à votis euadere. Adde idem dici in professione solemni, cuius perpetuitatem non tollit id additum, eo quod nihil contra eius perpetuitatem in constitutionibus continetur; sed id additum refertur ad modum, quo ea vota obseruanda sunt, qui in constitutionibus declaratur. Sicut dum alij religiosi uolent tria vota, adduntque, iuxta talem regulam, illud additum nullam conditionem importat, sed modum obligationis eorum votorum. Et confirmatur, quia si professus hic expulsus admitteretur iterum, non indigeret noua horum votorum emissionem, sicut nec noua professione. Quare ea vota sunt solum suspensa, nec obligant dum ille extra Societatem est. Atque idem intelligitur de solemni obedientiæ Pontifici voto; idem enim est annexum statui Societatis, cuiusque professioni: non enim professus ille se obligat ad sic obediendum cundo inter infideles instar clerici secularis, sed tanquam membrum corporis Societatis Iesus. Quare dum repulsum est membrum secatum, suspensa est eius obligatio. Et hanc partem probant rationes, quas adduximus in professis aliarum religionum num. 56.

CAPVT X.

Qualiter nouitij subiiciantur præceptis regularum, & superiorum, ab ipsisque puniri valeant.

S V M M A R I V M.

Si nouitius restititire uelit, non tenetur ad regulas, vel superiorum præcepta. n. 1.
Explicatur, quando tenentur ad expensas, quando scilicet animo ingressus est. n. 2.
An teneatur, quando recto animo ingressus est, & restititit restitititur quædam sententia. n. 3.
Explicatur sententia auctoris. n. 4. & 5.
An nouitij uolentes perseverare obligentur præceptis regule, & superiorum referuntur quædam sententia. n. 6.
Explicatur sententia auctoris. n. 7.

Quid de nouitiis Societatis Iesv, qui ex deuotione vota emittunt? n. 8.
An nouitius delinquens possit puniri à Prælo regulari, vel à Iudice seculari, aut ecclesiastico? proponuntur probantia partem affirmantem. n. 9.
Exponitur sententia auctoritatis, & an teneantur nouitii, si postea resipere velint, stare sententia? num. 10. vsque ad 14.
An nouitii immunes sint à solutione gabellarum? referuntur duplex sententia. n. 15.
Explicatur sententia auctoritatis. n. 16.
An nouitii possint excommunicari à proprio Episcopo, vel à religionis Prælo? n. 17.
An possint ad ordines promoueri? referuntur quadam sententia. n. 18.
Referuntur sententia auctoritatis. n. 19.
A quo Episcopo possint initiari? referuntur quadam sententia. n. 20.
Sententia auctoritatis exponitur, & an nouitiorum dedicatio sit conditionalis, an pura, resoluendaque in euentum conditionis? quid distet inter vtrumque modum? n. 21.
An si desideretur licentia Prælati religionis, ut nouitius ordinetur, & an ille Prælati possit ei dare dimissiones, & à quocunque Episcopo ordinetur? & ibi remissio, an nouitius gaudet priuilegiis religionis? n. 22.

Hæc in re certum apud omnes est, liberum profus esse nouitiis ab instituto regulari incepto retrocedere ad seculum redeundo, ac proinde tunc à præceptis regulæ, & superiorum, eorumque iurisdictione reddi omnino immunes. Constat ex cap. 1. & cap. 2. de regul. iuris in 6.

Hinc deducitur solutio illius questionis, an nouitii à monasterio recedentes teneantur soluere expensas in suis alimentis à monasterio consumptas? Quæ questio planè procedit, quando ministeria religioni à nouitio exhibita non æquivalent expensis illis: quando enim æquivalent, certum est, nihil à nouitio deberi, etiam si nouitius animo in seculum redeundi ingressus esset, sed expensas compensari ministeriis illis. Tunc autem æquivalentia dicuntur, quando monasterium obsequio illius nouitii indigebat, quo ab eo non exhibitio, expensas totidem facturum esset monasterium pro alio ministro: secus autem quando eo ministerio non indigebat; sed id per alios eiusdem religionis supplendum esset non amplioribus à monasterio expensis factis.

Quæstio igitur procedit, quando recta perseverandi intentione ingressus est, & ministeria ipsius non sunt æquivalentia expensis, ac postea mutato animo exiti. Et quidem videtur ad eas teneri per cap. delapsi. 16. quæst. 6. & cap. si quis rapuerit. 7. quæst. 1. vbi deciditur, in probatione existentes non debere esse onerosos monasterio. Sed hæc iura nil probant; nam vt bene ait Ancharan. cap. beneficium. num. 1. notab. 4. fin. de regul. in 6. ea iura non loquuntur de nouitiis qui in religione sunt ad experiendum, an is status ipsi conueniat, sed de regularibus qui in aliud monasterium causa penitentia agende ob delicta detrusi sunt. Quare concludit, veros nouitios vel non teneri ad huiusmodi expensas, vel saltem ad dimidiam solum expensarum partem teneri; & in hanc partem posteriorem magis inclinari, licet cogitandum relinquatur: duciturque, quod ea probatio, & monasterii, & ipsius nouitii fauorem respiciat. cap. ad Apostolicam, de regularibus. ac proinde extens ad solam dimidiam expensarum partem ipsius nouitii fauori correspondentem astringetur; & refert per Ioan. Andre. eo cap. beneficium. in fin. qui quidem hanc sententiam innuit, licet non expressè eam dicat, solum enim ait eos textus loqui de inclusis propter culpam; probationem autem nouitiorum esse in vtriusque fauorem.

Cæterum dicendum est, nullatenus teneri ad expensas. Ducor, quia libere potest redire ad seculum, vt diximus num. 1. at non potest libere, si ad expensas teneretur: scpe enim retineri posset, quod expensas soluendo non esset, eo quod monasterium eum alere teneretur, & ipse quoque monasterio inferuire; & per accidens est si ratione morbi, aut alia causa non inferuiat, aut expensæ mercedem laboris excedant. Nam si labor excederet expensas, nõ haberet eius nouitius mercedis excessus exigendi. Et ideo hanc partem sustinet Dominicus cap. 2. num. 5. & cap. beneficium. fin. de regular. in 6. Francus cap. 1. in principio. num. 2. notab. 3. & cap. beneficium. fin. eod. tit. & lib. Barbatius cap. in presentia. n. 58. de probat. Ananias cap. statutus. fin. de regular. Nicol. de Vbald. de success. ab intestato. vbi de success. regular. 2. part. num. 10. fin. habetur 8. tom. ar. ar. Guillem. Redou. de spoliis ecclesiasticis. quæst. 8. in principio. num. 71. habetur tom. 14. ar. ar. Lælius Zecchius de Rep. ecclesiastica. tit. de regular. cap. 3. num. 10. Rosella verbo nouitius. num. 11. Syluester verbo religio. 5. quæst. 8. Anton. Cuc. lib. 3. instit. maior. tit. 1. nu. 81. Manuel quæst. regul. tom. 3. quæst. 35. art. vltimo. §. circa eandem consil. Azor lib. 12. instit. moral. cap. 3. §. 6. Emmanuel Sa sum. verb. religio. num. 8.

Hoc tamen temperandum est, nisi pactum esset largiendi monasterio expensas nouitii, vt in monasteriis monialium contingit; tunc enim sine nouitia perseveraret, siue exeat, expensæ debentur monasterio, nulla profus ratione habita ministerii religioni exhibiti, quia in omni euentu, & absque vlla exceptione contractus soluendi expensas iniur.

Circa principalem igitur questionem obligationis nouitiorum ad statuta regulæ, & præcepta superiorum, Sarmiento lib. 2. selectarum. cap. 5. num. 9. versic. ex supradictis dubiis manet, an præceptis regulæ teneantur. & quidam, quos tacito nomine refert Azor lib. 12. instit. moral. cap. 2. quæst. 10. existimant nouitios non teneri religionis statutis ratione voti, aut præcepti, quod regula, & institutio ordinis constituit; at verò superioris præcepto ligari, & cogi posse, non quidem absolute, & simpliciter, quia libere valent à religionis recedere, sed si in probatione permanere velint. Tum quia coram probatio id postulat; tum etiam, quia dum in probatione versantur, se superioribus subiiciunt, & obligant, cum aliter probari commode, & gubernari nequeant. Nam vt habetur cap. recedentes. versic. si enim, de statu monachor. dignum est, vt qui similem cum aliis vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. Confirmatur, quia licet clerici non subsint Principibus secularibus, teneri tamen eorum legibus in commune Reip. bonum editis.

Sed verius est, eos non astringi præceptis, & statutis religionis, & eius superiorum. Ducor, quia nondum in religionis cotubernium, & sodalium admitti sunt, sed in probatione versantur, ad experiendum an admittendi sint, sicut Cathecumenus Ecclesiæ legibus non astringitur, donec perfectè per baptismum in Ecclesiæ gremium admittitur sit. Neque obstant argumenta contraria: quia solum probant decentissimum esse nouitios eas regulas obseruare; non autem probant teneri, quia verè non sunt partes communiatatis religionis, sed in via, vt ad eam communitatem per professionem admittantur; sicut Cathecumenus non est verum Ecclesiæ membrum, sed est in via, vt per baptismum fiat. Nec est simile de clericis, quia vera pars Reip. civilis sunt. Et ideo hæc partem sustinet Rosel. verbo nouitius. num. vltim. & ibi Angel. n. 18. Tabien. q. 1. §. 34. Syluester verbo religio. 5. quæst. 6. Cordub. in quæst. lib. 1. quæst. 3. in 5. probat. 1. opinionis. Anton. Cuc. lib. 3. tit. 1. num. 79. Azor dicta quæst. 10. Henric. lib. 7. de indulg. c. 2. num. 7. & lib. 6. de penitentia. c. 16. n. 3. ad finem. Emmanuel Sa sum. verb. religio. num. 8. Grassi 1. p. de off. lib. 3. c. 5. n. 13. Manuel quæst. regul. tom. 1. q. 21. art. vlt. Catauens in sua summa. verb. nouit. ad finem.

Sed maior est difficultas de nouitiis Societatis Iesv, qui ex deuotione, pro vt fieri solet, vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ emiserunt. Videntur enim teneri regulis, & præceptis instar religionis eiusdem Societatis, qui per vota biennij desistere esse nouitii, & in corpus Societatis cooptati sunt; quia sub eadem profus forma vota emittunt huiusmodi nouitii. Insuper, quia si violent castitatem fornicando, aut paupertatem retinendo proprium, eiusdem profus criminis rei sunt, ac religio, qui vota biennij emisere, violantes hæc vota. Ergo simili quoque culpa innodabuntur, si obedientiam violent, transgrediendo regulas ac superiorum præcepta. Cæterum existimandum, posse quidem superiorem religionis imponere eis præcepta in virtute obedientiæ, & obligantia sub mortali, non quasi superior ius habeat in nouitium, cuius vota ei emissã non sunt, nec ab eo acceptata, sed quia nouitius promisit Deo exhibere obedientiam huiusmodi, & eo ipso quod superior hic præcipit, obligatus est Deo nouitius per suum votum ad parendum huiusmodi superioris; sicut si quisquam promitteret Deo se recitaturum calculos quinqueos, quoties confessorius id iussit, confessorius quidem nullum haberet ius in eum vouentem, quia nulla ipsi promissio est facta, nec acceptata. At eo ipso quod ipse iubet eas preces fundi, tenebitur Deo ipse vouens ratione voti ab eo emissã nam tunc temporis ponitur conditio in re, qua posita est obligatur Deo; adde iurisdictionem, & potestatem superioris in religiosis non confingere ex vi, & natura votorum, sed deriuari à Pontifice erigente religionem, vt probauimus lib. 4. cap. 2. num. 29. quæ in solos veros religiosos, & perfectè subditos concessa est. Secundo existimandum, quando superior religionis, vel regula absolute imponit præceptum obligans communitatem; eo præcepto non comprehendit nouitios, quia manifesta superiorum, & regulæ intentio est, eos solos obligare, qui plene superioribus, & regulæ subiiciuntur, & sunt vere partes illius communitatis, & in quos iurisdictionem acquirerunt, quæ tria non reperiuntur in nouitiis, quantumuis eo obedienter voto obligatis. Neque obstat, hos nouitios promississe obedientiam secundum regulam, & seruatiros se regulam, quia huiusmodi votum intelligitur eo modo, quo obligat regula: huiusmodi autem rigida regulæ præcepta non censentur nouitiis illis imposita, sed veris religiosis, qui regulæ subfunt; & ex his soluta manet contraria obiectio.

Hinc primo deducit quispiam, nouitios hos in delictum aliquod incidentes, non posse puniri à Prælo religionis, vt potest qui nulla in eos iurisdictione gaudet; sed vel puniendos à Iudice seculari, si nullo ecclesiastico ordine insigniti sint, & delictum sit seculare, aut à Iudice ecclesiastico, si delictum sit ecclesiasticum. Et confirmatur, quia cum nouitius nullis regulis, aut superioris præceptis astringatur, non poterit superior regularis eum asstringere ad penam subeundam; & proinde coram illo conueniendus non erit. Atque ita eos non gaudere priuilegio fori docet Thomas Tribianus de off. Venet. lib. 2. de off. 7. num. 17. & vlt. de modo, & ordine procedendi criminaliter inter regul. c. 2. art. 21.

Cæterum dicendum est primò, nouitium gaudere priuilegio fori, ac proinde conueniri non posse coram Iudice seculari. Duxor, quod est non perfectè, & omnino religiosus sit; at est intra religionem, eiusque pars, quamuis imperfecta, quia ratione ipsius percucius innodatur sententia excommunicacionis, instar percucius clericum. cap. religiosi. de sentent. excommunicat. in 6. Item ex l. statu liber. 14. §. de quibuslibet. vbi habetur, statu liberum in delicto reperiunt non vt seculum ob ambiguum conditionis statum, sed vt liberum puniendum esse. Ergo pari ratione nouitius, cuius dubius status est, an futurus sit religiosus, an laicus, delicto monasterio, si delinquat, non instar laici coram Iudice se-

culari, sed instar religiosi conueniendus est. Item, quia adhaerentia religionis sunt religiosa. I. quæ religiosi. ff. de rei vendicatio. Atque ita docent Gloss. cap. beneficium. verbo confensendum. de regularibus in 6. & Ioan. Andream 1. versic. in gloss. 5. & ibi Dominicus num. 7. Ancharan. num. 3. q. 2. initio. Francus num. 4. initio. Probis ibi. addit. ad Almachum. num. 4. Idem Francus dicto cap. religiosi. I. quæmus. num. 3. & ibi Dominicus num. 1. & Archidiaconus fin. Federicus cons. 32. quæst. talis est. Hostiens. cap. penult. n. 4. & 5. de regular. Anton. c. 2. n. 6. fin. de foro comper. Anchar. cons. 69. num. 12. eolum. penult. versic. consequenter queritur. Ialon l. cum quadam puella. num. 13. versic. quod dicitur religiosi. ff. de iurisdict. omnium Iudic. Decius c. cion presentia. in noui editi. num. 128. fin. de probat. Ioannes Lupus rub. de donat. §. 38. num. 7. Plaza de delict. c. 42. num. 23. Idem Ialon auctor. si qua mulier. nu. 59. C. de sacrosanct. Eccles. Cuman. l. stipulatio hoc modo. 61. num. 11. ff. de verb. obligat. Tiraq. de retr. ar. lignig. §. 1. gloss. 8. num. 21. Bertachinus de delictis. 7. p. num. 56. Nauarr. sum. cap. 12. num. 65. & lib. 3. consil. 2. editi. tit. de regular. cons. 58. num. 4. in 2. lib. 2. tit. de foro comper. cons. 66. num. 4. Cordub. in quæst. lib. 1. quæst. 30. ap. 1. in 4. probat. versic. sed neque ista ratio. & in 2. opinion. prob. 6. Stephan. Laberteng. tract. de contr. ar. totum. gloss. 2. quæst. 19. num. 27. fin. Brunorus inter decs. Caualeon decs. 1. n. 7. part. 5. Caualeon. de off. 10. num. 37. part. 5. Tapia auctor. ingressi. verb. sua. cap. 2. n. 12. in initio num. 13. in col. ad 6. Sarmiento. l. 1. select. c. 5. n. 9. versic. supradictis. Plaza de delictis. c. 42. n. 27. Anton. Cuc. lib. 3. instit. maior. tit. 1. num. 92. Paul. & Angel. quos refert, & sequitur Bobad. lib. 2. polit. c. 8. n. 86. Bellug. in spec. princ. rubr. v. 1. §. viden. n. 5. fin. Decian. præct. crimin. l. 1. lib. 4. c. 9. n. 24. Farinac. præct. crimin. l. 1. in 3. edit. tit. de inquis. q. 8. n. 4. 6. ampliat. 6. Stepli. Costa repetit. dicti religio. n. 14. Mandol. in cast. anal. n. 67. casu 198. Gutier. q. canon. lib. 2. c. 1. n. 107. Brunor. in suo comp. verb. nouitius intra annum. Mena in suis quæst. v. v. v. lib. 2. quæst. vltim. n. 198. Ludouic. Lop. 3. part. instit. cons. c. 47. col. 2. versic. sed vitrum. Girond. de gab. lib. 7. p. in princ. n. 46. Spino spect. astam. gloss. 1. 2. principali. n. 60. Azor lib. 12. instit. moral. c. 2. q. 11. Petrus Caball. cons. 175. n. 8. §. 9. tom. 1. Molin. tit. de iust. disp. 159. col. 4. §. nouitii amè ingressi. & col. amepens. §. ad id vnde. & tom. 3. disp. 671. n. 2. Lælius Zecchius de Rep. ecclesiastic. tit. de regul. c. 3. n. 9.

Secundo dico, nec posse nouitium hunc, si in religione permanere velit, coram Iudice ecclesiastico conueniri, ab eoque puniri; sed coram Prælo religionis conueniendus est, ab eoque puniendus, quia sicut fauore religionis eximuntur nouitii instar professorum à ciuili potestate; sic etiam ab Episcopali, dum in probatione versantur, sicut hodie professi ab vtraque potestate eximuntur. Atque ita docent Nauarr. lib. 3. consil. 1. editi. tit. de regular. cons. 38. n. 4. in 2. lib. 2. tit. de foro comper. cons. 66. n. 4. Cordub. & Azor n. præced. allegati, Molin. 3. de iust. disp. 671. n. 2. & aperte videtur id sentire Sarmiento. n. præced. allegatus, dum ait nouitium tanquàm religiosum puniendum esse. Vnde nõ approbo, quod ait idem Nauarrus in 2. edit. eod. tit. de foro cap. cons. 5. n. 2. vbi dicit posse nouitios hos puniri à suo Prælo, vel à Iudice ecclesiastico.

Et hoc idè non solum procedit quado nouitius contra religionis regulam & statuta delinquit, sed etiam si committit alia delicta, etiam capitali poena digna, vt homicidium. Est enim puniendus si permanere velit, à Prælo regulari, perinde ac si esset professorus, quia dum permanet exemptus est à quacunque alia iurisdictione, vt probauimus n. præced. & docet Nauarr. in omnibus locis ibi allegatis, & Azor ibi quoque allegatus, vnde si tortura necessaria sit ad eoprobandum delictum, potest ille nouitius à Prælo regulari torqueri instar professori, vt bene ait Nauarr. 20. cons. 5. n. 3. Similiter fit exigatur ab eo nouitio debiti ciuile, exigendum est, non coram ecclesiastico Iudice, sed coram Prælo religionis, vt bene tradit Azor in l. item, cum exemptus sit à potestate Iudicia ecclesiastica, solusque religionis Prælati subdit.

¹³ Vnde non placet quod tradunt Rosella *verb. noui. n. 72.* & ibi Tabiena *q. 13. n. 14.* Armilla *n. 18.* Syluest. *verbo religio. §. quest. 7.* Antonius Cucus *lib. 3. infit. maior. tit. 1. n. 80.* dum dicitur neutrum posse puniri a religionis Prelato pena perpetui carceris ob delictum ea dignum, sed solius temporalis, si eam pati velit. Ducuntur, quod non possit impediri illis reditus ad seculum, qui imposuit carceris perpetui pena impediretur vtrique. Illis laute Henriquez *lib. 6. de penitentia. c. 16. num. 3. ad finem.* dicens non posse nouitios duro monasterij carcere puniri; & in *comment. lit. T.* ait, posse leui penitentia, vt discipulum a Magistro. Sed meritò alij tenent, posse quoque eos perpetuo carceri damnari: quia supposita permanenti voluntate, subdantur plenè quoad delicta Prelato regulari; ergo possunt ab eo qualicunque pena ei delicto debita plecti. Quod si permanere nolint, neutra pena puniri valent, cum ante professionem sit plena exequenda potestate Prelati facultas eis concessa per religionis egressum. Vnde non est quod distinguant predicti auctores inter penam perpetui, aut temporalis carceris; sed vtraque, si permanere velint, puniri possunt, neutra autem, si ad seculum redire eligant. Quare neutra pena impeditur eis libertas religionis deserenda, cum vtramque solum subire cogantur, casu quo in religione permanere velint, & neutri subiciantur, si egredi placeat. Et ita docet Ancharan. *c. 2. in de regul. in 6. & Lupus, quem refertur Francus e. 2. n. 1. & ibi Dominicus l. 1. n. 12.* & licet prima facie videantur illi contradicere, at re vera non contradicunt: nam ad aliam questionem pertractandam diuertunt, nempe, an constitutionibus religionis cuidam delicto penam perpetui carceris imponentibus, nouitius eius delicti reus tanta pena dignus sit; & vterque iure optimo concludit non tanta pena eum dignum esse. Quippe cum annus probationis ad austeritatem regulæ probandum concedatur, non debet transgressio illius sub ea pena prohiberi ita graui delicto tribui nouitio, cum in eo statu constitutus sit, vt expenatur, an eam prohibitionem sustinere valeat. Et quod possit nouitius perpetuo carceri damnari, tenet Lælius Zecchius *de Rep. eccl. tit. de regul. c. 3. n. 10.* licet possint nouitij nolle subdi iudicio Prelati regularis, sed exire, at si consentiant, non poterunt penam, cuius acceptantes iudicium Prelati regularis se subdidere, effugere: quia legitimo iudicio damnati sunt. At poterunt nolle profiteri, cum ad hoc cogi nunquam valeant. Quod si nouitio alicui imponatur penitentia pro aliquo delicto, si id fiat more religionis, & absque figura iudicij, tunc si religionem deserat, non tenetur eam penitentiam subire, quia cum illæ penitentia imponantur more religioso, & tanquam religionis membris, intelliguntur impositæ rebus in eodem statu permanentibus, cum id commune sit omnibus actibus, vt intelligatur rebus in eodem statu permanentibus. *Quod Seruati ff. de condit. causata. & multis allegatis probat. Tiraquel. l. si omquam, in prefat. num. 167. c. de reuocandis donacionibus.* Immo dum permanent in religione, credo eos non teneri sub aliqua culpa ad has penitentias subeundas, quia ex solo superioris imponentis præcepto ad eas tenentur: præcepta autem superioris, & regulæ nouitios non astringunt, vt diximus num. 7. vt quando in figura iudicij pena esset posita; quamuis liberum sit nouitio, re integra, vel ante ceptum iudicium deserendo religionem, id iudicium vitare: at vbi semel volens perseverare, & iudicio se subiecit, & res non est integra, quia iam ceptum est, nequibit retrocedere, & tenebitur stare sententiæ superioris, cuiusque penam exequi, nisi iusta appellatione ea sententia suspendatur. Quia vbi ceptum est iudicium, ibi debet finem accipere. *l. vbi ceptum. ff. de iudicij.*

¹⁴ Quod si nouitius de religione egredi eligat, subdetur quidem iudici seculari, a quo ob id delictum in religione patratum puniri valet, quia delictum impunitum manere non debet, & de monasterio egressus est merè secula-

ris. Atque ita docet Farinacius *pract. crimin. tom. 1. in de inquisit. in 3. edit. quest. 8. num. 46. ampl. 16.* Bobad. *lib. 2. cap. 18. num. 87.* Stephan. Lambert. citans nouitios, quod tamen intelligendum est, quod nouitios ille nullo ordine insignitus esset: si enim aliis esset clericus, puniendus à Iudice ecclesiastico, vt constat. Secundò deducitur solutio huius questionis, an nouitij qui non sunt aliquo ordine insigniti eximantur ex vi nouitatus à solutione gabellarum, si vel ipsi propria bona, vel monasterium, vel quouis alius nomine ipsorum, ea vendat, aut commutet: Quidam deberi gabellam affirmant, quod veri religiosi non sint, ad seculumque redire valeant; ac proinde hoc personarum ecclesiasticarum priuilegio non gaudeant. Ita docent Læfare de decima *venditionis. c. 19. num. 10.* & in *additionibus ad eundem tit. Manuel quest. reg. tom. 2. q. 47. art. 8. ad finem.* & *10. 3. q. 7. 4. a. 9.* immò addi Læfare *eo. n. 50.* nec religiosi Societatis *I. E. S. V.* qui finito nouitatus biennio vota simplicia emittunt, immunes esse à gabellarum solutione, quod nondum professi sint. Alij verò censent loquentes de nouitiis, rem hanc pendere ex futura professione: si enim nouitius postea illam emittat, non debebitur gabella ex rebus tempore nouitatus venditis, secus si ad seculum redeat. Ducuntur ex doctrina Tiraquelli de retract. *lib. 2. §. 1. gloss. 8. num. 39.* vbi disputans, an nouitius possit rem patrimoniale extraneo traditum retrahere ratione sanguinis, dicit posse retrahere: ac valore retractus pendere ex futuro euentu: si enim proficitur, non valebit, secus si redeat ad seculum. Ita docent Parlador *de rebus quodammodo in 2. edit. lib. 1. cap. 13. §. 1. num. 21.* Gironda de gabellis. *7. part. in princ. num. 46.* Temperat Parlador, nisi mandato nouitij vendat monasterij eius bona in ipsius monasterij vtilitatem conuertenda, quia tunc censentur ac bona monasterij, & proinde sunt à gabellis exempta. At predictam distinctionem merito reprobat Læfare in *addit. ad d. c. 19. num. 50.*

Sed multo verius est, nouitios immunes esse ab harum gabellarum solutione, quippe eo quod nouitij in religionem admitti sunt, pars eius communitates, quæ verè ecclesiasticae sunt, ac proinde tanquam personæ ecclesiasticae sunt reputandi: atque ideo Doctores allegati num. 10. tradunt eos priuilegio fori gaudere. Et hanc partem tueritur Bertachinus de gabellis. *7. parte principali. num. 56. Mol. 3. tom. de iust. disp. 671. num. 2.* Menz in suis *varijs. lib. 2. q. 21. num. 198.* Quod autem addi Læfare de religionis Societatis *I. E. S. V.* est omnino à veritate alienum, cum consistat ex extrauag. *ascendente. Rex. X. 111.* eos verè esse & propriè religiosi, non aliter quam professos; & ita aduertunt Molin. *ibi. num. 3.* Manuel *ea. q. 7. 4. a. 9.* & ipse Læfare *additionibus. ad id. c. 19. n. 5.* cantant palinodiam.

Deducitur tertio, non esse approbandum quod tradit Henric. *lib. 6. de penit. c. 16. num. 3.* in *comment. lit. S.* vbi ait non posse nouitios excommunicari à Prelato regulari, sed à proprio Episcopo; nam cum à iurisdictione Episcopi sint nouitij omnino exempti, vt probauimus num. 11. non poterunt ab ipso excommunicari: sed si loquamur de Prelato religionis, videntur posse ab eo excommunicari. Quia, vt tradunt Doctores in *tract. de excommunicat. is superior potest excommunicare, qui iurisdictionem in foro externo habet.* At ea potuit Prelatus religionis in nouitios dum in religione perseverare volunt, vt probauimus num. 10. Sed in contrarium vrgit quod excommunicatio non possit fieri ob delictum præteritum, sed ob delictum futurum, ratione contumaciae non obediendi. At Prelatus religionis non potest suo præcepto obligare nouitios, nec excommunicatione præcepto ei adiuncta. Cæterum dicendum est, in solo duplici casu id posse. Prior est, quando penam aliquam ratione delicti nouitio imponeret; tunc enim possit sub pena lata excommunicationis præcipere nouitios, vt penam illam subirent: quia, vt probauimus num. 12. potest

potest obligare ad eam penam ratione iurisdictionis, quam in foro externo ad eam imponendam habet. Ego potest quoque sub excommunicatione præcipere illius obseruantiam. Posterior casus est, quando Pontifex constitutione, aut præcepto aliquo interdiceret aliquid sub pena excommunicationis: si enim nouitij id præceptum violarent, possent superior religionis eos punire fulminando sententiam illam excommunicationis à Pontifice comminaram transgressoribus; quia ea pena est cõdigna delicto. Sicut potest quod infligere quamcumque aliam penam à Pontifice statutam in transgressores; quia dum nouitij manere volunt in religione, est legitimus iudex ad imponendas penas eorum delictis condignas, vt probauimus eo n. 12. & seq.

¹⁸ Tandem dabitur, an nouitij possint ad ordines promoveri; et enim multi negant dicentes, neque ad primam tonsuram promoveri posse. Ducuntur ex *c. monasterij. 19. q. 3.* quod est D. Gregorij *lib. 8. epistol. 13.* ibi; *monasterij omnibus fraternitatis vestra districti interdicit, vt eos ad conuersionem suscipere, priusquam biennium in conuersione complant, nullo modo audeant tonsurare.* Atque ita docet Lambertinus *de iure patr. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 14. num. 4.* Angel. *verbo nouitium. num. 20.* Rosella *ibi. num. 31.* Armilla *num. 18.* Tabiena *q. 13. Syluest. allegatis Raynerio, & Goffredo verbo religio. §. q. 10.* Azor *lib. 12. instit. moral. c. 2. q. 13.* Cataucus in sua *Summa. verbo. nouitium. ad finem.* Quod idem asserit Tapia *ausben. ingressi. verbo ingressi. c. 2. n. 36.* vbi asserit, nouitium initiatum sacris ordinibus censeri tacite profecti, quasi sic initiati, sit actus professorum. Sed falsò allegat pro se Calderinum *conf. §. de regular. Fateretur tamen Angel. verb. dispens. n. 8.* & ibi Syluest. *q. 14. dist. 5.* posse Prelatum religionis dispensare cum nouitio, vt tempore nouitatus initiaretur, per *c. monachus. d. 77.* Quatenus autem textus ille transiubiennium probationis petit, ait Syluest. *eo verbo religio. §. q. 10.* & Lambert. *eadem. num. 4.* consuetudine explicatum esse, vt sufficit nouitium illum professum esse, vt possit sacris ordinibus initiari, quamuis id biennium transactum non sit.

¹⁹ Verùm existimo, posse nouitios quibuscumque sacris ordinibus initiari. Ducor, quod nullus sit textus id interdicens: nam *cap. monasterij. nullatenus loquitur de ordinibus accipiendis.* Sed optimè id explicat Turcicremata *ibi. num. 1.* id est, tonsuram monachalem facere, & habitum professorum inducere. Et constat ex ratione, quam subiungit textus his verbis; *sed hoc spatia ista morisque eorum sollicitè comprobentur, nequis eorum non sit contentus eo, quod voluit, aut ratum non habeat id, quod elegit.* Et ita clarè supponunt Ancharanus *cap. cum nullus de temporibus ordinand. in 6. num. 4. quest. penult.* & ibi Francus *sum. Henricus. cap. de his. num. 16. de sepulchris. Anton. Cucus. lib. 3. instit. maiorum. tit. 1. num. 94.* Atque ideo censent Doctores qui dicunt habitatione nouitij acquiri domicilium, ac censeri prius desertum. Hi sunt Goffredus in *sum. tit. de sepulchris. cum. 7.* Holtenius *c. de his. ad finem. vers. quod si quis de sepulchris. vbi Ioann. Andre. & alij citati dicto lib. 4. cap. 59. num. 20. in fine.*

²⁰ Nec requiritur licentia Prelati religionis, vt nouitius quoquoque ordines suscipiat, quia quoad ordinum susceptionem non illi subicitur, quod statim dicemus, neque ex vi voti obedientia, quod nondum emittit, neque ex vilo alio præcepto tenetur cum licentiam ab eo petere; licet enim in nouitium admittatur, & sub obedientia viuat etiam tempore probationis, non tamen sub obligatione culpa, sed voluntariè, vt difficultates religionis experiatur: esset tamen grauis deordinatio contra disciplinam regularem, quam nouitius proposuit obseruare, dum in probatione esset, rem ad eo grauem sine licentia Prelati facere, & sufficiens iudicium præberet, vt putaretur velle religionem deserere, aut an expediret illum de religione dimittere; quare nec excusari possit à graui peccato veniali, non tamen esset mortale propter rationem dictam. Immo nec Prelatus religionis potest illi licentiam dare, aut licentiam dimitti, sed conferre, vt à quocumque Episcopo possit ordinem suscipere. Quia Prelatus religionis non habet omnimodam potestatem & iurisdictionem circa nouitium, nec nouitius est illi quoad omnia subiectus; sed tantum habet circa illum potestatem, & iurisdictionem necessariam ad bo-

trimonio, *disputat. 23. num. 1.* qui à proprio domicilio migraret aliò nondum firmiter statutus illic permanserit, sed solum experiat, an id expediens sibi sit. Hi sunt Lælius, & Paulus, quos refert, & sequitur Francus *cap. 2. in princ. num. 2. de sepulchris. in 6.* & ibi Dominicus *num. 4. card. cap. de his. quest. 5. de sepulchris.* & ibi Henric. *num. 25.* Petrus de Verald. *de canonis. Episcopus. cap. 9. num. 34.* habetur *tom. 5. tract. part. 2. Lælius Zecchius de Rep. eccl. tit. de regul. c. 3. num. 9.* Suarez *tom. 2. de religione. tract. de voto. c. 11. n. 9.*

Cæterum quamuis hæc sententia fit valde probabilis; at credo probabilius, posse nouitium ordinibus initiari ab Episcopo in cuius dioecesi est in probatione. Ducor, quod nouitius ex parte sua animum perpetuò habitandi habeat, ac priores domicilij mutandi, & hoc animo affecti omnes ingrediantur; quamuis in nouitiatu sit ad experiendam religionis austeritatem, & si forte non poterit, liberum sit egredi, eumque animum habeat. Quare non potest dici dubius circa perseuerantiam; dubius enim est qui in neutram partem inclinat, est animo pendulus: sicut non diceretur dubius, sed reuera domicilium acquireret migrans aliò, ibi quantum esset ex parte sua perpetuò mansurus, licet animum habeat illius loci deserendi, si cali temperies sibi incommoda sit, aut quid aliud felicius sibi contingat, iuxta dicta *lib. 3. de marim. dispar. 23. num. 1. c. 16.* Et confirmatur, quia cum nouitij ea animi æstimatione ingrediantur monasterium, vt ibi perpetuò maneat, ea distinctio tanquam actus perfectus habenda est, quamuis forte in aliquo casu, aut impedimento occurrenti mutari valeat. *L. cum quidam. §. de leij non sint. §. infra. vers. quid ergo. ff. de aur. & arg. legat.* Secundò, quia dedicatio nouitij est pura, & non conditionalis, quamuis mutabilis, & resoluenda in euentum conditionis, si religio non plauerit, vt late probat *lib. 4. huius operis. cap. 39. num. 20.* vbi ostendi discrimen inter dispositionem in principio puram, sed resoluendam sub conditione, & inter purè conditionalem, quod hæc dum pendet conditio nullum effectum operatur; at illa interim operatur suum effectum, donec resoluatur: ergo per hanc nouitij dedicationem acquiritur domicilium. Atque ita nouitium ordinibus initiandum ab Episcopo loci vbi est in probatione, tradunt Francus *cap. cum nullus in fine. de tempor. ordin. in 6.* & ibi Ancharan. *nu. 4.* Henric. *cap. de his. num. 16.* de sepulchris. Anton. Cucus *lib. 3. instit. maiorum. tit. 1. num. 94.* Atque ideo censent Doctores qui dicunt habitatione nouitij acquiri domicilium, ac censeri prius desertum. Hi sunt Goffredus in *sum. tit. de sepulchris. cum. 7.* Holtenius *c. de his. ad finem. vers. quod si quis de sepulchris. vbi Ioann. Andre. & alij citati dicto lib. 4. cap. 59. num. 20. in fine.*

²² Nec requiritur licentia Prelati religionis, vt nouitius quoquoque ordines suscipiat, quia quoad ordinum susceptionem non illi subicitur, quod statim dicemus, neque ex vi voti obedientia, quod nondum emittit, neque ex vilo alio præcepto tenetur cum licentiam ab eo petere; licet enim in nouitium admittatur, & sub obedientia viuat etiam tempore probationis, non tamen sub obligatione culpa, sed voluntariè, vt difficultates religionis experiatur: esset tamen grauis deordinatio contra disciplinam regularem, quam nouitius proposuit obseruare, dum in probatione esset, rem ad eo grauem sine licentia Prelati facere, & sufficiens iudicium præberet, vt putaretur velle religionem deserere, aut an expediret illum de religione dimittere; quare nec excusari possit à graui peccato veniali, non tamen esset mortale propter rationem dictam. Immo nec Prelatus religionis potest illi licentiam dare, aut licentiam dimitti, sed conferre, vt à quocumque Episcopo possit ordinem suscipere. Quia Prelatus religionis non habet omnimodam potestatem & iurisdictionem circa nouitium, nec nouitius est illi quoad omnia subiectus; sed tantum habet circa illum potestatem, & iurisdictionem necessariam ad bo-

num regimē, & finem probationis, & quoad hanc tantū est exemptus à iurisdictione Episcopi; ad finem autem probationis in religione nō est necessarium quod Prælati religionis possit dare novitio facultatem, nec literas dimissorias ad suscipiendos ordines à quocumque Episcopo, vt bene docet Suarez tom. 2. de relig. lib. 6. de vitiis & i. n. 9. & nos diximus lib. 4. c. 39. n. 21. Quare ea facultas, seu literæ dimissorie ad ordines suscipiendos petendæ sunt ab Episcopo originis, id est, in cuius diocesi natus est novicius, vel ab Episcopo in cuius diocesi domicilium habebat, quando ingressus est religionem, vel ab Episcopo in cuius diocesi est monasterium in quo nouitiarum agit, iuxta dicta nūm. præceden. nisi religio ad id habeat priuilegium, quia si illud habet, etiam in illo non exprimitur quod possit communicari novitio, potest Prælati prædictam licentiam, seu dimissorias conferre novitio, vt à quocumque Episcopo ordines suscipiat, petende ac petendi religiosis profesis; quia satis probabile est novitios gaudere priuilegijs religionis, vt ex Molina, Henriquez, & Azor diximus loco citato numero 17.

CAPVT XI.

Qualiter religiosis interdicitur sit esse executor testamentorum, aut commissarios ad testamentum nomine committentis constituendum, absque superioris licentia.

SVMARIYM.

- Quot quæstiones disputanda sint. n. 1.
Nullus religioſus potest suscipere munus executoris testamenti, vel cuiuscumque vltimæ voluntatis, nec id exequi, etiam ad causas pijs absque superioris licentia. n. 2.
Improbatur quedam sententia. n. 3.
An hoc verum sit in iſtis religioſis clauſtralibus, & non in alijs, qui extra clauſtrum præsumt alicui beneficio? n. 4.
An Prælati immediatus religionis possit hoc munus obire absque superioris licentia? n. 5.
Quid de missis ab Abbate ad regendum aliquem conuentum, reuocabilis ad Abbatis nuntium? n. 6.
Omnes religioſi, demptis Franciscanis, possunt licentia superioris obire esse testaments executoris. n. 7.
An id habeat verum, etiam quoad legata non pia? numero 8.
An vltima licentiam exigatur vtilitas monasterij? n. 9.
An sufficiat licentiam obiri post susceptum officium? numero 10.
An sufficiat licentia tacita in hoc casu, & quotiescumque in iure requiritur alicui licentia? n. 11.
An licentiam semel concessam possit superior reuocare, quamuis à Papa concessa sit? n. 12.
An religioſi possit cogi hoc munus acceptare? n. 13.
Et quid si absque licentia acceptauerit? n. 14.
Quicumque superiores religionis possunt hanc licentiam concedere. n. 15.
Quid si consuetudine, vel statuto aliud casetur? n. 16.
In Societate Iesv sicut officium acceptum absque licentia Generalis, peccat mortaliter, non tantum contra iustitiam, sed contra præceptum iuris communitatis? n. 18.
An possit religioſus ex illa Episcopi licentia hoc munus obire? numero 19.
Superiore mortuo cuius sit dare hanc facultatem. n. 20.
An potestas hæc testamentum, exequenda relicta mortuo, tranſeat in monasterium, & officium executoris testamenti tranſeat ad heredes? n. 21.
An religioſi executoris testamentorum teneantur rationem executionis ordinarijs reddere, & possint in ea delinquentibus

res ab illis puniri? num. 22.
Quid si sint religioſi praprosi alicui Ecclesia seculari? n. 23.
Postea inuenies alia summaria.
VINTVPLEX est petraanda quæſtio. Prima est. An religioſi omnes, demptis Franciscanis, possint esse testaments executoris? Secunda. An Franciscani possint eo munere fungi? Tertia. An executor testaments, per quocumque religioſos, etiam Franciscanos facta absque superioris licentia, valida sit? Quarta. An omnes Franciscani possint esse commissarij ad faciendum testaments? Vltima. An religioſus testaments executor, possit religioſi, vel sibi applicare aliquid ex ijs, quæ inter pauperes distribuere iustus est?
QVÆSTIO prima. An religioſi omnes, demptis Franciscanis, possint esse testaments executoris? Prima conclusio fit. Nullus religioſus potest esse executor testaments, siue ad causas profanas, siue ad pijs, absque obteata superioris licentia. Constat ex c. 2. de testaments. in 6. ibi. Religioſus executor ab aliquo in sua vltima voluntate deputatus, non potest, eum velle, vel nolle non habere, huiusmodi officium suscipere, vel exequi, nisi à superiore suo perita super hoc licentia, & obteata. Idem omnino habetur Clementina vnic. de testaments. Posita autem est in hac prohibitione vtraque illius distinctionis pars, suscipere, vel exequi, vt bene animaduertunt Ioan. Andre. eo. c. 2. num. 1. & ibi Dominicus in princ. num. 1. quia possit aliquis credere, non licere suscipere: at post id officium susceptum, licere exequi, cum multa fieri prohibeantur, que tamen semel facta tenent. Vt igitur intelligatur religioſi non tantum sibi interdici susceptionem huius muneris absque superioris licentia, verum etiam illius ab obteata licentia suscepti executionem, addita est vtraque illius distinctionis particula; vnde non solum testaments, sed cuiuscumque vltimæ voluntatis prohibetur religioſis absque licentia superioris executor esse, siue ea codicillis, siue donatio causâ mortis, siue epistola sit. Ratio est, quia vtrique textus indistinctè loquitur de vltima voluntate, sub qua hæc omnia comprehenduntur. Atque ita docent allegato Zenzelino, Glossa ea Clem. vnic. verb. cuiuslibet an addit. & ibi Card. n. 2. Imola n. 6.
Hinc deducitur, minus verum esse, quod tradit Nauarr. lib. 3. de resti. c. 1. par. 3. in noua edit. dub. 1. num. 167. vbi ait regulares posse esse testaments executoris, nisi eis specialiter suæ religionis inſtituto interdicitum sit, ac religioſos Societatis Iesv solum suis constitutionibus atque, nec id munus obiant. Constat enim ex dictis n. præcedenti, iure communi omnibus religioſis id munus interdicitum esse: ac proinde non est verum, solis suis constitutionibus id interdici religioſo Societatis Iesv; nec etiam est verum, reliquis religioſis, præter Franciscanos, id esse licitum, nisi suis constitutionibus prohibeatur.
Temperanda tamen est conclusio, vt intelligatur de religioſis clauſtralibus; qui enim extra clauſtra sunt, vt beneficij perpetuis præsent, possunt absque superioris licentia munus hoc obire. Quia huiusmodi religioſi non sunt sub Abbatis obedientia, vt probauimus hoc lib. c. 6. num. 36. ac proinde cessat in eis ratio prohibitionis tradita c. 1. de testaments in 6. nempe, qui non habent velles, & nolle. Et ita docent Glossa ibi in princ. verbo religioſus, & ibi Francus num. 5. Dominicus num. 6. Glossa Clem. vnic. verb. quod vtrique de testaments. & ibi Card. in 4. notab. 5. Abbas ibi num. 3. Bonifacius num. 16. Gregor. Lopez l. 2. verbo fratres. tit. 10. Faluius Pacianus conf. 161. num. 181. tom. 1.
Secundò temperanda est, nisi sit ipse religioſus superior, etiam conuenientialis, is enim potest absque alicuius sui superioris licentia hoc munus obire. Quia cum hi superiores possint alijs religioſis facultatem concedere huius muneris obediendi, vt dicemus num. 15. possint quoque ipsi eo munere fungi. Quia integrum eis est, vt omnibus facultatibus, quas alijs concedere possint, vt probauimus

bauimus lib. 8. de matrim. disp. 3. num. 1. Atque ita docent Paulus cons. 13. n. 1. vol. 1. Iacobus à canibus tract. de executoribus vltimæ voluntatis. part. 1. num. 35. & 36. habetur tom. 8. tract. p. 1. Rosel. verbo religio. 1. num. 10. Sylueſter verbo testaments. 2. q. 1. dicto 1. Tabiena verbo executor. q. 1. n. 2. Mol. tom. 1. de iust. disp. 2. 47. col. penult. Manuel 99. reg. tom. 3. q. 70. n. 1. quamuis immittit contrarium dixerit Card. Clem. vnic. notab. 5. n. 7. de testaments. & ibi Bonifacius num. 5. ducti, quia hi superiores habent à quibus licentiam petant. Sed hæc ratio non obstat; quia cum ipsi possint subditis facultatem huius muneris suscipiendi concedere, nulla alia eorum superioris facultate obteata, possunt quoque ea licentia secum vri. Quod tamen intelligendum est, nisi aliud in eius religionis consuetudinibus cautum sit, aut superioris præcepto interdicitum, tunc enim nõ possent fecum hac facultate vri, vt bene temperant Molina, & Manuel ibidem: vnde fit contra earum constitutionum, aut superioris præscriptum superior immediatus hoc munus obire, nulla superioris licentia impetrata, peccaret contra solas constitutiones, & id præceptum. Au verò etiam contra ius commune, dicemus num. 18. sine.
6. Hinc deducitur, qualiter verum sit, quod tradit Paulus eo conf. 13. num. 1. volum. 1. vbi ait, posse hoc executoris munus suscipere Priorem conuentuale missum extra monasterium ad regendum aliquem fratrum conuentum, est pro libito Abbatis possit remoueri. Idem Fuluius Pacianus conf. 162. num. 183. & duplici sequenti. Quod satis dubium esse ait Gregor. Lopez l. 2. verbo fratres. tit. 10. p. 6. Sed id verum est, si vera constitutur ille eius conuentus Prælati, qui hanc licentiam subditis concedere possit, nec aliqui superiores, aut constitutionis regularis præcepto sibi interdiceretur, ea facultate vri, iuxta tradita num. præcedenti. Nec posse ad nutum Abbatis remoueri, id tollit; quoniam dum non remouetur, est legitimus Prælati.
7. Secunda conclusio. Quicumque religioſus, demptis Franciscanis de obseruantia, potest licentia sui superioris obteata, munus hoc executoris testaments obire. Constat, quia c. 2. de testaments in 6. & Clem. vnic. eodem tit. solum interdicit id munus non obteata superioris licentia, nec ibi aliqui religioſi excipiuntur; nec alio iure aliqua aliorum religioſorum exceptio traditur præter Franciscanos de obseruantia, de quibus dicemus n. 24.
8. Hæc conclusio dupliciter ad aliquibus temperatur. Prims, vt intelligatur quod religioſus ille executor esse testaments, quoad sola legata pia: nam ad profana nequiret esse ex superioris licentia, quod indecens sit, ac prohibitum c. 2. de postulando, religioſum secularibus negotijs intermisceri. Sic temperant aliqui, quos tanto nomine refert Card. Clem. vnic. num. 10. q. 2. de testaments. Caterum hac limitatione reiecta dicendum est, ad vtraque legata exequenda posse religioſis ex superioris licentia constitui testaments, tum quod ex eis allegati indistinctè loquantur de executione testaments, eam solam absque superioris licentia prohibentes: tum etiam, quia religioſus ea legata profana exequens, non se negotijs secularibus immiscet, sed valde pijs, quia in exequenda defuncti voluntate pietas semper maximè versatur. Et ita tradunt Card. ibi, & Imola eadem Clem. num. 10. & ibi Bonifacius num. 7. Francus 2. in princ. num. 1. de testaments in 6. D. Anton. 3. part. tit. 1. c. 3. §. 9. notabilis 7. Iacobus à canibus tractatus de executoribus vltimæ voluntatis. part. 1. num. 31. habetur tom. 8. tract. part. 1.
9. Posterior temperatur, dummodo executio illa cedat in monasterij vtilitatem; si enim non cedat, minimè sufficit licentia superioris. Huius sententia videtur esse clare Archid. c. monachi. l. 2. num. 1. 16. q. 1. & ibi Bellameri statum in princ. dicunt enim interdici religioſis hoc munere fungi, c. ex parte de postulando, qui quidem textus, vt munus in eo prohibitum liceat religioſis, petri superioris licentiam, ac monasterij vtilitatem simul concurrere. Ce-

terum hanc limitationem merito reiecit Bonifacius Clement. vnic. n. 8. & 9. de testaments. tum quia textus ille ex parte, nequam loquitur de munere executoris testaments, sed de officio aduocati: tum etiam, quia iura de officio executoris loquentia solam superioris licentiam exigunt, vt constat ex dictis num. 2. idque iure optimo, spectant enim, maximam in exequenda defuncti voluntate pietatem esse.
Tertia conclusio. Non sufficit licentiam obtineri post susceptum executoris officium ad illud exequendum, sed ad illud quoque acceptandum prærequiritur. Constat ex dictis num. 2. vbi probauimus, non tantum exequi, sed etiam id munus suscipere interdici religioſis. Et ita docent Francus c. in princ. num. 2. notab. 3. de testaments in 6. & ibi Dominicus num. 1.
Immo nec sufficit tacita superioris licentia, quæ habetur ex ratihabitione de præſenti, aut præterito, ad hoc munus acceptandum, quia textus allegati num. 2. licentiam superioris obtineri exigunt. Vbi autem in actu aliquo exigitur alicuius licentia, ea debet esse expressa, vt tradunt plurimi Doctores, quos retuli lib. 3. de matrim. disp. 3. §. 5. num. 16. & Corsetus in suis singularibus. verbo licentia num. vnic. Tiraquel. multos alios allegans, l. conub. 1. c. conf. 7. num. 8. Purpuratus l. finali. num. 67. C. de pactis. Abbas, Francus, & Ioannes Lupus statim allegandi: & ita conclusionem hanc tradunt Gloss. Clem. vnic. verbo obteata, de testaments. & ibi Abbas num. 6. Card. num. 9. appositi. 3. Imola num. 7. Dominicus cap. 2. in princ. num. 4. de testaments in 6. & ibi Francus num. 3. Campegius de dote. part. 5. quest. 81. num. 2. Ioannes Lupus rubr. de donationibus inter virum, & vxorē. §. 68. nu. 29. Rosel. verbo religio. 1. num. 9. Faciunt etiam multi Doctores, qui petente statuto, vel lege aliqua licentiam vri, vt contrahat vxor, vt petitur in hoc Regno l. 55. Tauri, dicunt exigi expressam, nec tacitam sufficere, quod tenent multi, quos refert Matienzo libro 5. recap. tit. 3. l. glossa 1. num. 5. & num. vltimo. Sed iure optimo contrarium sustinet Sylueſter. verb. testaments. num. 2. q. 2. dicto 3. dicitis. quando superior potens contradicere, & videns tacet, quia etiam textus exigit licentiam superioris peti, ac obtineri, cum tamen licentia possit expressè, & tacite concedi, nec textus explicet esse expresse concedendam, non est cur restringatur ad expressam licentiam concessionem, sed sufficit, siue tacite, siue expresse concedatur. Nec video, cui fundamento innitatur, vt quoties exigitur licentia ad aliquem actum, ea debeat esse expressa. Immo eam latè reprobaui, probans satis esse licentiam tacitam, ea disp. 35. num. 17. & 20. & tenent multi alij, quos refert Ioannes Lupus eo. §. 68. nu. 27. & quos congerit ibi Barahona in addit. littera F. Insuper, quia lib. sequenti probauimus, satis esse licentiam tacitam & præsumptam, vt religioſus possit aliquam rem possidere; vbi etiam explicabimus, quando adit hæc licentia præsumpta, cum tamen exactius interdicitum sit hoc religioſis absque superioris licentia, vt pote quod est contra paupertatis votum. Item faciunt ea, que dicemus lib. sequent. cap. 2. num. 26. vbi ostendimus, consensum tacitum eius, de cuius hereditate tractatur, sufficere ad pactum de futura successione: & tenent nostra opinione, nempe, hanc licentiam non esse necessariam ad valorem actus, sed vt rectè fiat, est subinde dicendum, fat esse ratihabitionem de futuro; quando, nempe, non est recursus ad superiorē, & probabiliter creditur fore, vt si adesset, vellet.
Vtrum autem licentiam hanc semel concessam possit superior reuocare ad libitum, quando res non est integra, quia caput religioſus eo munere vri, non videtur concordare Doctores. Quidam dicunt, religioſum contradicere non posse ob Prælati sui obedientiam; at hereditus, & alijs, quorum executio illa interest, integrum esse contradicere, illisque contradicentibus superiorē cogendum esse in licentiæ concessione permanere,